

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Arbitris. Titulus XLIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

226 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
re cessionem à laico c. ex parte.

Edictum de alienat. iud. mutand. causa ad futurum iudicia pertinet, cum quis metu impendēis litis alienat, vel alienatione duriorē aduersarij conditionem reddit, cap. 1. extr. eod. & ibi gloss.

Fraudem non committit, qui iure suo vititur, gloss. in c. 1. extr. eod.

DE ARBITRIS.

Titulus XLIII.

Continuatio.

Litigatores quandoque, sumptis, alteriusque ex contentionibus proficiscentis incommodi vitandi gratia, vel etiam odio protractionis litium, controuersias, sub stipulatione certæ pœnæ, vt eius metu à placitis non recedatur, alicui, vt viro bono, dirimēdas, per compromissum committunt.

Quid Arbitrium?

Arbitrium est, potestas de causa controuersa cognoscendi, & pronuntiandi, partium consensu, sub stipulatione certæ pœnæ, vt sententię stetur, vel à lege, vel Canone alicui, qui arbitriū recipere potest, tributa, c. perpetuas, &, cap. 1. extr. eod.

Vnde dicitur Arbitrium? & quid significat?

Arbitrium, dicitur ab arbitrando, quasi arbitere ex æquo & bono de causa per compromissum commissa arbitretur & statuat: Et significat sententiā boni viri iuris formulis, & angustijs solutam

tam

tam, Cicero pro Sex. Ros. &, lib. 3. Off. &, l. 1. de leg. 2. Quę cōpromissum & laudum etiā dicitur, ex eo, quia ad arbitrū ex compromisso itur, hoc est, in arbitrū, sub certa pœna vel cautione stādi sententię per ipsum latę à partibus, cōpromittitur. Vnde arbiter à potestate iudicandi etiam iudex compromissarius dicitur, l. 2. C. de iur. prop. calum. dam. l. cum lege, &, l. penul. C. de pactis, l. societatem, ff. pro socio.

Quotuplex est Arbitrium?

Arbitrium à causa efficiēte, forma & materia variē dicitur.

Quotuplex à causa Efficiente?

A causa quidem efficiēte arbitrium, vel est voluntarium, vel necessarium & iuris.

Quid Voluntarium?

Voluntariū est, si partium volūate in arbitrū, qui volens receperit arbitrium, cōpromittatur.

Quid Arbitrium iuris?

Arbitrium iuris est, si vel à iudice, vel statuto, cōsuetudine, lege, aut Canone, priuato alicui causa decidenda committatur, Bart. l. prætor, nu. 12. de tuto. dat. l. arbitrio, cum l. sequē. ff. qui satisd. cog. l. apertissimi, de iudicijs.

Quę causa Efficiens?

Causa efficiens voluntarij est, consensus & voluntas partiū, facultatem in arbitrū compromittendi habentium, accedente arbitri consensu. Tametsi enim nemo cogatur arbitrium recipere, quoniam hæc res libera & soluta est, & extra iurisdictionis necessitatem posita: attamen vbi semel quis in se receperit arbitrium, ad curam

& sollicitudinem suam hæc res, qua se, ante pronuntiationem sententiæ, liberare nõ potest, pertinebit. Non tantum quod studeret lites finire, verum, quoniam non deberent decipi, qui eum quasi virum bonum disceptatorem inter se elegerunt, l. labeo, §. tametsi, ff. eod. l. rem non novam, C. de iud.

Qui compromittere possunt?

Compromittere omnes possunt, qui non prohibentur: vt sunt omnes, siue sint sui iuris, vel alieni, vt filius familias, seruus iussu domini, siue in re sua, vel aliena, vt sunt administratores, quibus libera rerum administratio commissa est, tutores, curatores, Prælatus, vasallus, siue Christianus, vel non, vt Iudeus, paganus, vt notant Blande compro. quaest. 3. & Hostiens. & l. non distinguemus, ff. eod. & Alex. conf. 32. num. 5. volum. 2. Prohibentur tamen serui per se, ob statum, impuberes, ob ætatem, mulieres in causa aliena, ob sexum, furiosi, ob defectum intellectus, &c. d. l. non distinguemus, & l. diem, ff. eod.

Qui Arbitri esse possunt, vel non?

Pari ratione in omnes compromitti potest, cuiusque dignitatis & conditionis sit: siue persona Ecclesiastica, siue secularis, siue filius fam. siue paterfam. siue celebris & bonæ famæ, siue infamis, 3. quaest. 7. §. tria, c. per tuas, extr. eod. l. 5. ff. eod. exceptis his, qui lege, vel Canone prohibentur, vt sunt seruus, furiosus, mutus, surdus, minor 20. annis, scæmina. Maior tamen 20. annis arbitri esse potest: & clerici de temporalibus compromitti.

promittentes in mulierem, aliàs de consuetudine iudicâtem, arbitrium subsistit, c. dilecti, extr. eod. & c. cùm, vigesimum, vbi glos. & Dd. extr. de officio & potest. iud. delegati. Specul. de arb. §. potest.

Quæ Materia?

Materia compromissi, sunt, cōtrouersia quarumlibet rerum, de quibus in arbitrum compromitti Canones & leges ciuiles permittūt. In causa autem criminali, nisi agatur ciuilitè, causa populari, liberali, matrimoniali, in rebus spirituales in laicum, pernitiosis Ecclesiæ & Reipublicæ, & de re, de qua transigi non potest, vt de alimentis futuris, iudicatis, & c. vel rebus alienari prohibitis velut, emphiteusi feudo non compromittitur, c. contingit, extr. eod. l. non distinguemus, ff. eod. Guido. Pap. decis. 69. num. 2. Blanc. q. 2. num. 62. & q. 4. num. 78.

Quotuplex à materia dicitur Arbitrium?

A materia, arbitrium vel generale, vel speciale, vel plenum dicitur. Generale est, si de rebus & controuersijs omnibus compromittatur, l. de rebus, ff. eod. Speciale est, si de vna tantum controuersia compromissum in arbitrum factum sit, c. exposita, extr. eod. plenum est, quod doli clausulæ expressam mentionem facit, c. ita demum, §. plenum, ff. eod.

Quæ Forma?

Forma arbitriorum ex conuentione partiū colligitur. Vel enim partes sub stipulatione pœ-

næ certæ vel cautione, addito iuramento, vel simpliciter pacto nudo, sine pœna, cum adiectione certi diei, ad quem causa definiri debeat, vel indefinite in vnum, vel plures compromittunt, quòd si nihil specialiter conuentum fuerit, ad iudiciorum ordinem dirigitur secundùm cõsuetudinem, & statuta cuiusq; loci, l. non distinguemus, ff. eod. l. Pomponius, cum l. 1. eod. Innoc. in c. quinquauallis, nu. 7. de iurei. Maranta in Specul. parte 4. dist. 14. nu. 2. Blanc. parte 1. nu. 20. 29. & q. 2. num. 47.

Quotuplex à Forma?

A forma arbitrium dicitur, vel conuentum, vel stipulatum, vel iuratum. Conuentum est, si partes absq; compromisso simpliciter & nudo pacto in arbitrum consentiunt, hac conditione, vt non simpliciter eius sententiæ stetur, sed pronũtiatum ad arbitrium boni viri reduci possit, l. societatem, ff. pro socio. Stipulatum dicitur, si sub stipulatione certæ pœnæ, vt metu eius placitis stetur à partibus fuerit cõpromissum, l. 1. C. eod. l. litigatores, extr. eod. Iuratum dicitur, si compromissum fuerit à partibus præstito iuramento, confirmatum, l. ne in arbitris, C. eod.

Quis Finis?

Finis est, vt lites & controuersia minoribus sumptibus, inter amicos, extra iudicij vexationes, & moras terminentur & finiantur, l. 1. & l. quamuis, ff. eod.

Qui sunt Effectus?

Effectus sunt, 1. Actio & exceptio, quæ siue ab vtraq; parte promissa sit pœna, siue non sit, & nudo pa-

do pa-

do pacto, & sine pœna, assumptus fit arbiter, oriuntur ex sententia, quam arbiter, postquam recepit arbitrium, pronuntiare tenetur. Quod quidē verum est, si tacitè vel expressè partes emologauerint sententiam, nec intra decē dies, alterutra pars, (si arbitrium iuris sit) non appellauerit, vel si volūtarium ad arbitrium boni viri reduci nō petierit, l. 4. & l. penul. ff. eod. Blan. q. 5. nu. 8. c. per tuas, extr. eod. si verò arbitriū à partib. nō fuerit approbatum, vel receptum, & pœna appositā fuit, tūc agitur ad pœnam, cuius metu arbitrio parere debebat: & per eam ad obseruationem arbitrij compellitur, c. dilecti, extr. eod. c. per tuas, extr. eod. si nulla pœna compromisso fuit adiecta, sed simpliciter stare arbitrio conuentum, agi ex stipulatu potest, ad interesse: sic distinguit gl. in c. per tuas, eod. Secundus effectus est, quòd: sicuti litis contestatione præscriptio rei, de qua agitur, interrumpitur, ita etiā per receptionem arbitrij. Tertius: quòd omnia acta corā arbitro inter easdem partes in iudicio ordinario probent, l. cū antea, C. eod.

Quæ Cognata?

Cognata sunt, transactiones, amicabiles compositiones, pacta, iudicia, arbitramenta.

Quæ Adiacentia?

Adiacentia sunt, tempus idoneum, locus competens, salarium decens, & honestum.

Quæ Pugnancia?

Pugnancia sunt, lapsus diei, quo arbitriū fieri debebat, mors arbitri, vel alterutrius partium

casus talis interueniens, à quo arbitrium incipere non potest, omnes exceptiones impediennes lites ingressum, & defectus causarum omnium, efficiens, materialis, formæ, finis, corruptio arbitri, dolo alterutrius partis proueniens, rei, super qua cõpromittitur, peremptio, solutio, acceptatio, transactio, iudicium, pactum de non petendo interpositum.

AXIOMATA ET SENTENTIAE.

Arbitria ad similitudinem iudiciorum sunt redacta, & ad finiendas lites pertinent, l. 1. ff. eod.

Clerici de temporalibus in mulierem, aliàs de consuetudine iudicantem compromittere possunt, c. dilecti, extr. eod.

Fœmina, secundum regulam iuris ciuilibus, à publicis officijs sunt remotæ: nec iudicandi munere fungi possunt, nisi Princeps scienter eis delegauerit causam, d. c. dilecti, & 3. q. 7. §. tria, & 33. q. 5. c. mulierem constat, c. cum deuotissimam, 12. q. 2.

Si contemplatione alicuius aliquid fit, eius est periculum, gl. c. dilecti, eod.

Arbiter non habet potestatem iudicandi ultra comprehensa in compromisso, idè coram eo locum non habet reconuentio, c. cum dilectus, eod.

Arbitrium pro parte valere, & pro parte non valere, non potest, c. Rainutius, extr. de testam. Contrarium habetur, c. dilectus, extr. de prabend. & c. nisi, eod.

Authoritate iudicis causa etiam delegati, potestatem in temporalibus, quàm spiritualibus in clericum & laicum

cum

rum compromitti, & si arbitrium est à partibus receptū, debet à partibus executioni mandari: si autem non fuerit approbatū, & pœna fuit appositā agatur ad pœnam, sin non fuit adiecta, agitur ad interesse, cap. per tuas, extr. eod.

Compromissum non extenditur in compromittentis heredes, nisi de hoc specialiter cautum sit, cap. fin. extr. eod.

De omnibus rebus controuersis vna vel pluribus compromitti potest, quæ sint facti, non iuris, nisi ipsum quoque ius sit incertum, Salicet. cap. cum proponas, C. de reb. creditis, & iurando.

FINIS LIBRI PRIMI.